

Finansal İstikrarın Sağlanmasında Finansal Regülasyon: Seçilmiş AB Ülkeleri ve Türkiye Uygulaması

Financial Regulation in Achieving Financial Stability: Selected EU Countries and Turkey Comparison

Ph. D. Candidate İsmail Cığerci (Afyon Kocatepe University, Turkey)

Dr. Cem Gökce (Afyon Kocatepe University, Turkey)

Abstract

Financial stability means the stability in payment systems and also means resistance against shocks in financial markets and in foundations being active in such markets. Stability in financial markets usually brings along the financial system's stable action, accordingly the allocation of sources in economy in a productive way and the management and distribution of risks in a suitable way. It is, however, a certain fact that financial instability causes important problems in economy. Such instabilities cause financial crisis and so, high costs of the financial crisis emphasizes the importance of financial stability. One of the most common methods used to prevent financial instability is the "financial regulation". Financial regulations are the rules and limitations laid down by the public to the financial spies' economic decisions and actions in order to increase its own social purpose function. Financial regulatory services are composed of three parts: to observe the actions of financial foundations, to discipline them, and to coordinating them. Since financial markets are of more importance in economy comparing to other markets, financial regulation is different from the other regulations as well. The purpose of the financial regulation implemented for the financial markets is to equalize the distribution of the data owned by individuals who are transacting in the financial system. In this research, the importance of financial regulations in achieving financial stability is being emphasized and selected-EU countries and Turkey will be compared.

1 Giriş

Regülasyon kelimesi sözlük anlamı itibarıyla ayarlama, düzenleme, denetleme, yönlendirme gibi anlamlar içermesinden dolayı hukuk bilimiyle iç içe olmasının yanında diğer bilim dalları ile de yakından ilişkilidir. Kavram iktisadi literatür açısından ele alındığında genel olarak özel sektörün ekonomik faaliyetlerinin toplum refahını artıracak şekilde düzenlenmesi anlamına gelmektedir (Francis, 1993). Ancak hemen belirtmek gerekir ki özellikle iktisat literatüründe regülasyon kavramının belirgin bir tanımı bulunmamaktadır. Günümüzde regülasyon kavramı özerk kurumlarca yapılan düzenleme, denetleme ve yönlendirme faaliyeti anlamı taşımaktadır. Özellikle petrol krizleri sonrası ve 1980'lerin başlarında kamu otoritesinin yönlendirici ve denetleyici rolleri ön plana çıkmıştır. Aynı zamanda hem düzenleyen hem de düzenlenen olmaz görüşünün ehemmiyetinin artmasıyla birlikte kamunun ekonomik faaliyetleri doğrudan veya dolaylı olarak yerine getirmesi yerine, düzenleyici faaliyetin kamu yararı gözeten ve kamunun öncülüğünde kurulan özerk kurumlarca yerine getirilmesini savunanların sayısı son dönemlerde artış göstermiştir (Ulusoy, 2003). En yalın ifadeyle regülasyon, finansal piyasalarda, bayındırlık hizmetlerinde, rekabet ve ulaşım gibi alanlarda ki piyasada yer alan aktörlerin daha etkin ve verimli bir şekilde çalışmalarını sağlayan, kamu müdahalesinin ne zaman, nereye ve ne ölçüde olacağına dair uygulamaları kapsayan kurallar bütünüdür.

Finansal regülasyonlar, globalleşen finansal yapı sonrası finansal sistemlerde ortaya çıkan ekonomik aksaklıklara çözüm yolu bulmak veya üretmek gerekçesiyle meydana gelen düzenlemelerdir. Başka bir ifade ile finansal regülasyon, kamu kesiminin düzenleyici otorite olması nedeniyle finansal piyasada yer alan aktörlerin ekonomik kararlarına ve davranışlarına kendi sosyal amaç fonksiyonunu artırmak amacıyla koyduğu kurallar ve kısıtlamalardır (Yay, vd., 2004). Bu bağlamda finansal düzenleyici işlemlerin ana çerçevesini, finansal kurumların davranışlarını izleme, disipline etme ve koordine etme şeklinde çizmek mümkündür. Ekonomi içerisinde finansal piyasaların rolü diğer piyasalara göre daha fazla olduğu için, finans piyasalarına uygulanan regülasyonlar diğer piyasalara uygulananlara göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın en önemli nedenleri, finansal piyasaların ekonominin geneli üzerindeki etkilerinin diğer piyasalara oranla yüksek olması ve hükümetlerin uyguladığı para politikaları ile yakın ilişkisinin olmasıdır. Bu faktörlerden dolayı finansal piyasalarla ilgili düzenlemelerde, piyasaların etkinliğinin sağlanmasının yanı sıra makro ekonomik amaçlara (işsizlik, enflasyon, ödemeler dengesi, vb.) ulaşmada ve para politikalarının etkinliğinin artırılmasını da göz önünde bulundurulmalıdır (Gowland, 1999). Finansal piyasalara uygulanan finansal regülasyon, finansal sistemde işlem yapan bireylerin sahip oldukları bilgilerin dağılımında eşitlik sağlanması amaçlanmaktadır (Kane, 2001).

Finansal regülasyon nedenlerine göre iki ayrı şekilde ele alınabilir. Bunlardan ilki, kaynak tahsisinde piyasa aksaklıklarını azaltmak amacına dönüktür. Diğeri ise, finansal sistemin istikrarının ve özellikle küçük mevduat

sahiplerinin korunmasını amaçlayan ve liberalizasyon programları çerçevesinde bir çok ülkede finansal krizlere tepki olarak güçlendirilen ihtiyatlı regülasyon kavramıdır (Brownbridge ve Kirkpatrick, 1999).

Finansal piyasalarda bankalar ve diğer finansal araçlar şeklinde bir ayrıma gidildiğinde, bankacılık alanındaki düzenlemeler sistematik riskleri ortadan kaldırma veya en aza indirmek anlayışı üzerine kurulmalıdır. Sermaye piyasasına yönelik düzenlemeler ise daha liberal bir yapıya sahip olup, bunlar; yatırımcıların korunması ve piyasa katılımcıları arasında eşit rekabet koşullarının sağlanmasına bağlanmıştır (Nieto, 2001).

Finansal regülasyonun üzerinde önemle durduğu konular (Llewellyn, 2001);

- Sermaye yeterlilik oranlarının belirlenmesi, aşırı risk alma üzerine getirilen sınırlamalar ve birbirine bağlı krediler üzerine konulan kısıtlamalar,
- Finansa kurumlarına yönelik bilgilerin şeffaf olması ve finansal işlemlerin yapılmasına ilişkin kurallar,
- Menkul kıymet ve sigortacılık işlemlerini yapma izninin hangi bankalara verileceğine ilişkin kurallar,
- Kime banka sahibi olma izni verileceğine ilişkin kurallar olarak sıralamak mümkündür.

Piyasa aksaklıklarının önlenmesi ya da kamu yararının gerçekleştirilmesi için finansal regülasyonlara ihtiyaç vardır. Piyasalara yapılan kamu müdahalesi, piyasanın aksayan yönlerinin düzeltilmesi, kaynak tahsisinde etkinliğin sağlanması, doğal tekeller ve tam rekabet piyasasından sapmalar ve piyasa mekanizmasının optimal kaynak dağılımı konusunda etkinliği sağlayamamasından kaynaklanmaktadır (Baştürk, 1999).

Kronolojik açıdan finansal regülasyonun nedenler ele alındığında günümüzdeki düzenlemeler nedenlerinde değişim yaşandığı görülmektedir. Özellikle küreselleşme sonucu yaşanan dünyada meydana gelen gelişmeler ve piyasalarda yaşanan teknolojik gelişmeler bu değişimin temel noktaları olmuştur. 1970'li yıllarda uygulanan regülasyonlar daha çok finansal kurumlar tarafından yürütülen işlemlerin miktarlarını ve fiyatlarının kontrolünü kapsayan piyasa güçleri, piyasa girişleri ve sermaye dağılımı üzerinde önemli kısıtlamalar ve kontroller şeklindeydi. Aynı dönemde uygulanan finansal regülasyonların gerekçesi olarak, bu piyasaların öneminden kaynaklanan sosyal hedefler, ekonomik büyüme ve kaynak dağılımının devlet eliyle gerçekleşmesini, sistematik riskler ve tüketicinin korunması olmuştur. Yine bu dönemde finansal istikrarın sağlanması amacıyla piyasaya girişler ve rekabet üzerindeki kısıtlamaları kullanılarak, bankalar ve diğer finansal kurumlar üzerine uygulanan kontroller makroekonomik politikaların hayata geçirilmesinin bir aracı olarak kullanılmıştır (Edey ve Hviding, 1995).

Finansal regülasyonların en önemli amaçlarından birisi de finansal piyasaları, bütün bankacılık sektörünü etkileyecek sistemik risklere karşı korumaktır. Bu sistemik krizlerin nedenleri ise, regüle edilmemiş bankalarda bulunan mevduat tabanının istikrarsız oluşu, piyasada bulunan iştirakçilerin bir veya birkaçının yükümlülüklerini yerine getirmemesidir. Finansal regülasyonlar, sistemik risklerin kabul edilebilir bir düzeyde tutulmasını amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için uygulanan regülasyon politikalarının piyasa aktörlerinin davranışını en az düzeyde etkilemesi gerekmektedir (Alp, 2000). Sistemik risklerin en aza indirilebilmesi için, bankaların, diğer finansal ve mali kurumların güvenilir ve alanlarında uzman düzenleyici kurumlar tarafından denetlenmesi ve elde edilen sonuçların kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir (Edey ve Hviding, 1995).

Tüketicilerin korunması finansal regülasyonun diğer bir amacıdır. Uygulanan regülasyonlar tüketicileri finansal piyasalardaki iştirakçilerin fırsatçı davranışlarına karşı korumaktadır. Böyle bir regüle piyasalarda güven unsurunun oluşmasına katkıda bulunur. Piyasalarda güven unsurunun oluşabilmesi için, piyasada var olan aktörlerin yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Şayet tüketiciyi koruma amacına sahip regülasyonlar uygulanmaz ise, tüketiciler finansal ürünler ya da hizmetler için doğru tercihte bulunamayacaklardır. Bu bilgi eksikliğini ortadan kaldırmak için regülasyon yapan kurumlar çoğunlukla finansal piyasalarda yer alan firmalara güvenilirlik testleri uygulayarak kalitelerinin tespitini yaparlar. Yapılan bu güvenilirlik testlerinin yanı sıra belirli çalışma kuralları koyarak firmaların asimetrik bilgileri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmalarına engel olurlar (Herring ve Santomero, 1995).

Finansal regülasyon, finansal piyasalarda yer alan taraflara gerekli bilgilerin doğru bir şekilde ve zamanda iletilmesini sağlayarak güvenilir bir ortamın kurulmasına da yardımcı olur. Uygulanan regülasyon politikaları tüketiciyi sadece firmaların tekeli fiyatlandırmalarından korumakla kalmaz, bunun yanı sıra finans sektörü ve ekonomin diğer sektörleri için kaynak tahsislerinin verimliliğini artırmak güdüsüyle de hareket eder (Herring ve Santomero, 1995).

2 Bazı Avrupa Ülkelerinde Finansal Regülasyon Uygulamaları

2.1 İtalya'da Finansal Regülasyon

Autorita Amministrativa Indipendite (AAI) olarak adlandırılan İtalyan Bağımsız Düzenleyici Kurumları altyapı dışındaki sektörlerde 1980'lerin başlarından itibaren oluşmaya başlamıştır. 1981 yılında Sigorta Enstitüsü (ISVAP), 1974 yılında kurulup 1985 yılında bağımsız kurul statüsü kazanan Ulusal Borsa Komisyonu (CONSOB) kurulmuştur. İtalya'da düzenleyici kurum uygulamaları 1990'ların başından itibaren altyapı sektörlerine taşınmıştır. 1995 yılında enerji piyasasını düzenlemek adına İtalyan Elektrik ve Gaz Düzenleyici Kurumu (Autoria), telekomünikasyon sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi için 1997 yılında İletişim

Düzenleyici Kurumu (AGCOM), rekabet yasalarının uygulanmasından sorumlu olmak üzere 1990 yılında İtalyan Rekabet Otoritesi (AGCM) kurulmuştur (TÜSİAD, 2002).

İtalyan bağımsız düzenleyici kurumlar, ilgili sektörde yasa yerine geçen düzenlemeler yapabilmekte, lisans verme, fiyat ve tarife belirleme, sektörün işleyişi ile ilgili ortaya çıkabilecek problemleri çözmeye, idari para cezası verme ve lisans iptali gibi yaptırımlar belirleme ve uygulama yetkileri kullanılabilir. Ayrıca bunların yanı sıra bağımsız ve düzenleyici kurumların vermiş olduğu kararlara karşı yapılacak itirazlar yargı yolu başvurmak yerine sektörlere özgü Ombudsman Daireleri oluşturmuştur (TÜSİAD, 2002).

1980'li yılların ortalarından itibaren İtalya Bankacılık sisteminde liberalleşme yönünde önemli yapısal değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bankacılık alanındaki düzenleme ve denetleme yetkisi İtalya Merkez Bankası'na aittir. Bankacılık sistemindeki faaliyetlerin düzenlenmesinde kamu otoritesinin gücü oldukça fazladır. Küçük bankalardan oluşan çoklu bir yapıya sahip olan İtalyan Bankacılık sisteminde banka birleşmeleri ve devralmaları da söz konusudur (Erdönmez ve Tülay,).

Bankacılık sisteminin daha etkin ve rekabetçi bir yapıya kavuşması için bir takım önlem alınmıştır. Bu önlemlerden ilki, küçük bankaların birleşmeleri diğeri ise özelleştirmesi sağlanacak devlet bankalarının borsa da kotasyonudur. Küçük bankaların birleşmesi ile daha geniş bir alanda hizmet verilebileceği amaçlanmıştır. Şayet bu birleşmeler politik baskılar sonucu oluyor ise bu durum piyasa dengesi üzerinde olumsuz sonuçlar meydana getirecektir. Genel anlamda İtalyan bankacılık sistemine bakıldığında belli bir potansiyele sahip ancak eski ve yetersiz bir yapıya sahip olduğu için, özellikle uluslararası rekabete açılmak için alınan bu tedbirlerin bir an önce yerine getirilmesi gerekmektedir (Balak ve Seymen, 1996).

Genel anlamda İtalya'daki düzenleyici kurumlar dağınık bir yapı içindedir. Bu dağınıklığı ortadan kaldırmak için "Konsolide Finansal Aracılık Kanunu" çıkarılmış, bu kanun ile düzenleme ve denetleme konusundaki yetki ve görevlendirmede bulunarak dengeleyici bir sistem kurmak hedeflenmiştir. Adı geçen bu kanunda Merkez Bankası'na risk limitleri ve mali istikrar konusunda, Ulusal Borsa Komisyonu'na ise şeffaflık ve uygun yönetim konusunda yetki ve görevler yüklemiştir. Bankalarla ilgili düzenleme ve denetleme görevleri ağırlıklı olarak Merkez Bankası tarafından yerine getirilmektedir (Er, 2007).

2.2 Almanya'da Finansal Regülasyon

Almanya liberilizasyon sürecin Avrupa'nın öncü ülkelerinden biridir. Liberilizasyon öncesi dönemde düzenleyici faaliyetler merkezi yönetim ve eyalet yönetimleri arasında paylaştırılmış olup, bağımsız düzenleyici kurumlar kendilerine has bir gelişim süreci göstermiştir. Bu paylaşımdan dolayı federal devlete bağlı düzenleyici kurumların sayısı oldukça azdır. Telekomünikasyon ve posta sektörlerini birlikte düzenleyen Telekomünikasyon ve Posta Düzenleyici Otoritesi (RegTP); Federal İlaç ve Tıbbi Cihazlar Enstitüsü (BfArM) ve finans sektörünü bütün alt sektörler ile birlikte düzenleyen Federal Finansal Denetleme Otoritesi (Bafin) dışında federal yönetime bağlı düzenleyici kurum bulunmamaktadır. Avrupa'nın en eski kurumu olan ve bütün sektörler üzerinde çok geniş düzenleyici ve yaptırım gücü bulunan Federal Kartel Otoritesi'ni (Bundeskartellamt) de bu kurumlar ilave etmek yerinde olacaktır (TÜSİAD, 2002).

Federal Finansal Denetleme Otoritesi 2002 yılında faaliyete geçmiş olup, daha önce federal daireler tarafından düzenlenen bankacılık, sigortacılık sektörleri ile sermaye piyasalarını aynı çatı altında toplayan düzenleyici bir kurumdur (TÜSİAD, 2002). BaFin, Federal Maliye Bakanlığı'nın altında bağımsız bir otorite olarak yer almaktadır. BaFin'in görevi, bankacılık sektöründeki varlıkların güvenliğini tehlikeye sokabilecek, bankacılık mesleğinin düzenli biçimde yönetilmesini engelleyecek veya ulusal ekonomi için problem yaratacak durumlara ve gelişmelere karşı önlem almaktır (Balak ve Seymen, 1996).

Alman bankacılık sisteminin en belirgin özelliği sektör içerisinde yer alan evrensel bankaların üstünlüğüdür. Hukuki yapıları, büyüklükleri, yönetim şekilleri ve organizasyon yapıları farklılıklar göstermektedir. Bunun yanında kredi kurumları tek çatı altında toplanarak her türlü bankacılık işlemlerini gerçekleştirebilmektedirler (Erdönmez ve Tülay). Alman bankacılık sistemi önceleri Fransa bankacılık sistemine benzer bir yapıda Bankacılık Gözetim Bürosu tarafından yapılan düzenleme ve genellikle Bundesbank tarafından yapılan denetim sistemi ile 2002 yılında İngiltere bankacılık sistemine doğru geçiş yapmıştır. Böyle bankacılık, sigortacılık ve sermaye piyasaları BaFin'in çatısı altında toplanmıştır (Er, 2007).

Almanya'da kamu otoritesi yasal bir denetleme uygulaması ile kalmayıp bunun yanında finansal denetim de uygular. Sigortacılığın düzgün olarak işlemesi yasal denetimin amacı iken, sigorta poliçeleri arasında yer alan yükümlülüklerin herhangi bir zamanda tamamlanması ve sigorta şirketlerinin düzenlenmesi finansal denetimin amacıdır. Alman yasalarında yer alan sigorta denetiminin özelliği, hayat ve sağlık sigortasında biriken fonların bu sigortacılığın diğer bölümlerinde meydana gelen kayıpların giderilmesi için kullanılmasının önüne geçilmesi anlamına gelmektedir (Grote, 2006).

Tahvil İhracı Yasa'sı finansal hizmetlerin düzenlenmesine dayanan en önemli yasadır. Bu yasa son dönemlerde finansal piyasalarda yaşanan uluslararası para akışının dereğülasyonu, bilgi ve ticarete sistemlerinin tanıtımının iletişim teknolojisindeki ilerlemeye dayanması gibi temel sorulara cevap vermiştir. Federal düzeyde tahvil ihracının gözetimini gerçekleştiren federal piyasa denetim yetkisinin oluşturulmuş olması bu yasanın en önemli özelliğidir (Grote, 2006).

Finansal denetim yetkisi iki ana kategoride ele alınabilir. Birinci grupta, bireyler ve denetim piyasasında yer alan şirketler ile yürütülen rekabetçilerdir. Diğer grupta ise, geniş anlamda kural koyan güçlerden oluşmaktadır. Birinci grupta yer alan güçler klasik olarak idari güçlere bağlı olan güçlerdir. İdari güçler, bireysel firmaların işletilmesi ve ticaret halindeki işlerin yürütülmesini gerçekleştirir. İdari güçler tarafından verilen yetkiler denetim elemanlarının güvenilir olmayan bireyleri ve firmaları piyasadan uzak tutmak için potansiyel piyasalarda kontrol sağlamalarına izin verir. Dolayısıyla sigorta denetimlerinde olduğu kadar bankalar ve finansal hizmet veren diğer kuruluşlar kendilerine yetki verilmediğinden işlerini yerine getiremezler. BaFin yalnızca bir idari otorite değil aynı zaman da düzenleyici bir role de sahiptir. Alman düzenleyici kültürü içinde BaFin önemli bir role sahiptir. Bu kültür büyük ölçüde yasal çerçevede kaynaklanmaktadır. Çünkü Alman anayasası meclise yasama yetkisinin yanı sıra yasal müdahale yetkisi de sunmaktadır (Grote, 2006).

2.3 Fransa'da Finansal Regülasyon

Bilindiği üzere Fransa kamu idare sisteminde tarihsel merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Fakat bu şablon özellikle alt yapı sektörlerinde AB düzeyindeki gelişmelere paralel olarak yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Bu bağlam da Fransa'da kurulan düzenleyici kuruluşlar şunlardır: 1996 yılında çıkarılan bir yasayla telekomünikasyon sektörünü rekabete açan ve bu sektördeki gerekli düzenlemeleri yapmak için kurulan Telekomünikasyon Düzenleyici Otoritesi (ART) ; elektrik sektörünü düzenleyen Elektrik Düzenleme Komitesi (CRE) 2000 yılında çıkarılan yasayla kurulmuştur. Bunların yanında radyo ve televizyon yayınlarını denetleyen Radyo ve Televizyon Yayın Konseyi (CSA), sermaye piyasalarını denetleyen Sermaye Piyasası Düzenleme Komisyonu (COB), 1986 yılında bağımsız bir otorite olarak kurulan Rekabet Konseyi bulunmaktadır (TÜSIAD, 2002).

Fransa devletinin bankacılık sistemiz üzerindeki ağırlığı oldukça fazladır. 1984 yılında yapılan reformlar ile bankacılık sistemindeki hizmet çeşitliliği artmıştır. Bankalar Kanunu ve Mali Faaliyetlerin Modernizasyonu Kanunu ile sektörün denetim; kurumsal ve operasyonel olarak ikiye ayrılmış, kredi kurumlarının ve yatırım şirketlerinin düzenli denetlenmesi konusunda Merkez Bankası'na önemli bir rol verilmiştir. Sektörle ilgili kurumsal denetimin ve gerekli mevzuatın hazırlanması Kredi ve Menkul Kıymet Ulusal Konseyi tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu konsey, Bankacılık ve Finansman İşleri Düzenleme Komitesi, Kredi Kurumları ve Yatırım İşletmeleri Komitesi ve Bankacılık Komisyonundan oluşmaktadır. Bu komite ve komisyonlar idari birer organ olup kendilerine ait bütçeleri bulunmamaktadır. Bankacılık Komisyon'u Ulusal Planın hazırlanmasında danışmanlık yapmakta, Cumhurbaşkanı ve Parlamenta'ya bankacılık ve finans sisteminin işleyişi hakkında her yıl rapor sunmaktadır. Bu konsey ve komitelerin kararları, Eyalet Konseyi tarafından veto edilebilmektedir. Eyalet Konseyi Fransa'nın en yüksek yargı organı olarak görev yapmaktadır (Acar ve Tülay, 2000).

Fransa'da bankacılık sektörü Fransız Bankalar Kanunu'na göre; Bankalardan, Yardımlaşma ve Kooperatif Bankalarından, Tasarruf Bankalarından, Belediye Kredi Bankalarından, Finans Şirketlerinden ve Uzman Finans Kurumlarından oluşmaktadır. Bunun yanında Fransız bankacılık sektörüne düzenleme ve danışma otoriteleri olarak ve aynı kanuna göre kurulan; Finans ve Bankacılık Düzenleme Komitesi, Kredi Kurumları ve Yatırım Şirketleri Komitesi olmak üzere üçlü bir yapı söz konusudur. Finans ve Bankacılık Düzenleme Komitesinin; bankaların kurulması için gerekli olan sermaye tutarının belirlenmesi, yeni şubelerin açılması ve bankacılık sektöründe faaliyet gösterebilmek için gerekli olan şartların belirlenmesi, müşteri ilişkilerini düzenleyen kurallar ve kredi kurumlarının faaliyetleri için gerekli kılavuzların hazırlanması, muhasebe kurallarının resmi olarak ilanı ve yönetim standartlarının oluşturulmasına yönelik bir takım görevleri mevcuttur. Bu görevlerin yanı sıra kredi kurumlarının ve yatırım şirketlerinin iç yönetimlerine ait genel kuralları belirlemekle de görevlidir (Güçlü, 2006).

Kredi kurumlarına yönelik lisansların verilmesi veya bu lisansların iptal edilmesi, Fransa'da faaliyet gösteren kredi kurumlarının listelerini yayımlamak, AB içerisinde yer alan Fransız Kredi Kuruluşlarının topluluk içerisindeki yayılma süreçlerine ilişkin faaliyetler ve Fransa'da yer alan yabancı kredi kuruluşlarının kuruluş aşamalarının incelenmesi Kredi Kurumları ve Yatırım Şirketleri Komitesi'nin görevleri arasında yer almaktadır. Bu görevlere ilave olarak portföy yönetimi ile ilgilenen yatırım şirketleri hariç, tüm yatırım şirketleri ve kredi kurumlarına faaliyet izni verme görevini de yerine getirmektedir.

Bankacılık Komisyonunun görevi, komisyon tarafından çıkarılan düzenleme ve kararlara uymakta zorunlu olan kredi kuruluşlarının muhasebe kayıtlarını denetlemektir. Bankacılık Komisyonu, portföy yönetimi ile ilgilenen yatırım şirketleri hariç, tüm yatırım şirketleri ve kredi kurumlarına organizasyon ve iç yönetimle ilgili yasal mevzuat ve denetim kriterlerine uyup uymadıklarını denetlemekle görevlidir. Ayrıca Bankacılık Komisyonu gerekli görüldüğü takdirde disiplin cezası da verebilmektedir. Bu sayılan komite ve komisyonlara Maliye Bakanı ya da Merkez Bankası Başkanı başkanlık etmektedir (Güçlü, 2006).

3 Türkiye'de Finansal Regülasyon

Türkiye'de bağımsız düzenleyici kurumlar 1980'li yılların ilk yıllarında başlayan liberalleşme politikalarının devlet örgütlenmesindeki etkisiyle oluşturulmaya başlanmıştır. Bu süreç içerisinde ekonomik istikrarsızlıklardan dolayı uluslararası finans kuruluşlarına bağımlılık bu kurumların gelişimini doğrudan etkilemiştir. Avrupa

Birliği'ne uyum süreci ve IMF ile Dünya Bankasıyla birlikte kamu yönetiminde köklü değişimi öngören ilişkiler Türkiye'de sayıları giderek artan üst kurul oluşturma sürecinin yaşanmasına neden olmuştur. 1990'ların sonlarına doğru Dünya Bankası, ekonomik kalkınmadaki başarısızlıkta neden olarak gördüğü devlet için farklı bir rol tanımlı yapmıştır. Tartışmanın odak noktasında devletin küçültülmesi değil, aksine piyasanın etkinliği açısından müdahale biçimlerinin yeniden düzenlenmesi söz konusu olmuştur. Bu bağlamda piyasanın belirleyiciliğine olanak tanıma çerçevesinde üst kurullar oluşturulmaya çalışılmıştır (Uyanık, 2002). Bu bağlamda Bağımsız Düzenleyici Kurumlar, yeni kamu yönetimi ve düzenleyici iktisat yazınındaki son gelişmeler çerçevesinde piyasa tökezlemelerinin hüküm sürdüğü alanlarda ekonomik düzenlemeleri yapmak ve uygulamak konusunda öne çıkan kamu yönetimi organlarıdır (TÜSİAD, 2002).

KATIRCIOĐLU (2002), Türkiye'de siyaset, bürokrasi, özel kesim ve mali piyasalar arasındaki ilişkilerin yaratmış olduğu problemlerin çözümü için gerçekleştirilen yapısal reform araçlarından biri olarak Bağımsız Düzenleyici Kurumlar'ı görmektedir. BDK'ların oluşturulma aşamalarında yukarıda sayılan çıkar çevrelerinin etkili bir lobicilik faaliyeti yapmaları da beklenmelidir. Şöyle ki, ekonominin büyük bir kısmını oluşturan sektörleri düzenlemek ve denetlemekle görevli bulunan düzenleyici kurumlar yönetim sisteminin sağlıklı ve istikrarlı bir yapıya kavuşturulması ve aynı zamanda kamu yönetiminin, siyasetin, mali piyasaların ve şirketlerin yönetim sistemlerin yeniden yapılanmasına hem neden hem de yardımcı olacaktır (TÜSİAD, 2002).

Bağımsız düzenleyici kurumların genellikle idari ve mali açıdan özerk olarak faaliyet göstermeleri, yani merkezi idare yapısının dışında kalmaları, kendine verilen görevleri yerine getirirken dışsal bir müdahaleye maruz bırakılmamaları, karar organlarının işin uzmanı kişilerden oluşması ve görev süreleri boyunca prensip olarak görevden alınmamları, yürütme işlerinin yanı sıra kısmen de olsa yasaman ve yargı fonksiyonlarına benzer görevler yüklenmeleri gerekmektedir (TÜĞEN, 2006).

Bu açıklamalar çerçevesinde Türkiye'de ismi Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar olan bağımsız düzenleyici kurumlar kuruluş tarihlerine göre şöyledir:

- 1981 yılında Sermaye Piyasası Kurulu (SPK),
- 1994'de Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK),
- 1994 yılında Rekabet Kurumu (RK),
- 1999 yılında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK),
- 2000 yılında Telekomünikasyon Kurumu (TK),
- 2001 yılında Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK),
- 2001 yılında Şeker Kurumu (ŞK),
- 2002 yılında Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkiler Piyasası Düzenleme Kurumu (TTMAPDK),
- 2002 yılında Kamu İhale Kurumu (KİK)'dur.

Finansal piyasaların düzenlenmesinde ikili bir yaklaşım benimsenmektedir. Birinci yaklaşımda, sermaye piyasaları, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinin ayrı ayrı düzenlenmesi ve denetlenmesidir ki bu yaklaşım Türkiye'de de uygulanmaktadır. İkinci yaklaşım ise, finansal piyasaların bütününün tek bir kurum tarafından düzenlenmesi ve denetlenmesidir. Her iki yaklaşımda kendine has avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Hemen belirtmek gerekir ki teknolojik gelişmelerde yaşanan hızlı değişim, sektörün gözetiminde ve denetiminde koordinasyon problemini de ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla konuya uluslararası uygulamalar açısından bakıldığında mali piyasaları ayrı ayrı düzenleyen kurumlar tek çatı altında toplama yönündeki eğilim giderek artış göstermiştir (TÜSİAD, 2002).

Türkiye'de sermaye piyasalarının düzenlenmesi ve denetlenmesi özellik 1980 sonrası yaşanan liberalleşme hareketleri ile hız kazanmıştır. Sermaye Piyasası Kurumu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliđi, kurumun varlık nedenini şöyle ifade etmiştir: "menkul kıymetler ve sermaye piyasasıyla ilgili kuruluşlar hakkında kamunun aydınlatılmasını, ortaklıklarda mülkiyetin yaygınlaştırılmasını, menkul kıymetler borsasının çalıştırılmasına, gelişmesine ve yaygınlaşmasına elverişli bir ortamın hazırlanmasını sağlayıcı düzenleme, denetleme, inceleme, araştırma ve açıklamalar yaparak, başta sanayi kuruluşlarının hisse senetleri olmak üzere tasarrufların menkul kıymetlere yatırılmasını özendirmek, sermaye piyasasındaki sağlıklı gelişme eğilimlerini önlemektir".

Sermaye Piyasası Kanunu'na göre SPK'nın görevleri şöyledir:

- Sermaye piyasası araçlarının ihracını, halka arz ve satışını düzenlemek ve denetlemek,
- Sermaye piyasası kurumlarının mali bünyeleri ve kaynaklarının kullanımı ile ilgili standart rasyoları genel olarak ya da faaliyet alanları veya kurum türleri itibarıyla belirlemek,
- Sermaye piyasasında, bağımsız denetim faaliyetine ilişkin esasları belirlemek,
- Sermaye piyasasında faaliyet gösteren kurumlar borsalar ve teşkilatlanmış diğer piyasaların faaliyetlerini izlemek ve denetlemek,
- Sermaye piyasasını ilgilendiren her türlü yayın, duyuru ve reklamları izlemek, yanıltıcı ilan ve reklamları yasaklatarak gereği yapılmak üzere ilgili kuruluşlara bildirmek,
- Vadeli işlem sözleşmeleri ve bunların işlem göreceği borsalarda faaliyet gösterecek kurumları düzenlemek,

- Menkul kıymetlerin ödünç alma ve verme, açığa satış ve repo işlemlerini düzenlemek,
- Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de sermaye piyasası araçlarının ihraç ve halka arzı konusunda gereken düzenlemeleri yapmak,
- Sermaye piyasası araçlarının takası, saklanması ve kaydı değer haline getirilmesi ve derecelendirilmesini düzenlemek ve denetlemek,
- Sermaye piyasasının gelişmesini teminen yeni sermaye piyasası kurumlarına ilişkin kuruluş, faaliyet, tasfiye ve sona erme esaslarını belirlemek ve bunları denetlemektir.

Görüldüğü üzere Sermaye Piyasası Kurumu’nun düzenleme, kayda alma, gözetim ve denetleme gibi fonksiyonları bulunmaktadır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile sektörde düzenlemeler yapmak, bunların uygulanmasını sağlamak, uygulamayı denetlemek ve sonuçlandırmak, tasarrufların güvence altına alınmasını temin etmek ve Kanunla verilen diğer görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak üzere 1999 yılında kamu tüzel kişiliğine haiz, idari ve mali özerkliğe sahip olarak kurulmuştur. Kurum tasarruf sahiplerinin haklarını ve bankaların düzenli ve emin bir şekilde çalışmalarını tehlikeye sokacak ve ekonomide zararlar meydana getirebilecek her türlü işlem ve uygulamaları önlemek, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak üzere ihtiyaç duyulan karar ve önlemleri almak ve uygulamakla yetkili ve yükümlü kılınmıştır (TÜSIAD, 2002).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun varlık nedenleri olarak, günümüzde devletler, bankacılık sektörünü sağlam bir yapıya kavuşturmak için krizlerin ortaya çıkmasına yol açacak risklerin en aza indirilmesini hatta ortadan kaldırılmasını amaçladığı söylenebilmektedir. Küreselleşmenin en çok etkilediği sektörlerin başında gelen bankacılık sektörü krizlerin de en çok etkilediği sektördür. Bu krizler sonucunda bankacılık sektöründe yeniden yapılanma kaçınılmaz hale gelmiştir. Buna paralel olarak bankacılığa yönelik yeni düzenlemelerin yapılması gündeme gelmiş ve bankalara yönelik denetim sistemlerinin etkinliği de uluslararası düzeyde tartışılmaya başlanmıştır (Tiryaki, 2012).

Türkiye’de özellikle 1990’lı yıllarda yaşanan çeşitli ekonomik krizler ve son olarak Kasım 2000 ve Şubat 2001’de yaşanan krizlerin ardından mali sisteme olan güven tamamıyla sarsılmış ve yukarıda belirttiğimiz küresel ölçekteki düşüncelerin de etkisiyle krizlerden ötürü büyük zarar gören bankacılık sektörüne yönelik yeniden yapılandırma sürecine ağırlık verilmiştir.

Yapılan düzenlemelerde Avrupa Birliği direktifleri ile Basel Bankacılık Gözetim Komitesi’nin belirlediği “Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetime İlişkin Temel Prensipler” esas alınmıştır. Bunun yanı sıra, Türkiye ile Uluslararası Para Fonu (IMF) arasında imzalanan Stand-by Anlaşması’nın da bankacılık alanındaki düzenlemeler üzerinde etkisi olmuştur. Çünkü IMF “Enflasyonla Mücadele ve Yeniden Yapılandırma Programı”nı desteklemek için Türkiye’den yapısal reformlar yapılmasını ve Bankalar Kanununun değiştirilmesini istemiştir.

Ülkemizde BDDK öncesi bankacılık sektörünün denetlenmesi Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankası (TCMB) tarafından yapılmaktaydı. Bu iki kuruluş dışında da bağımsız denetim kuruluşları tarafından bankaların her yıl denetlenmesi bir zorunluluk arz ediyordu. Hazine Müsteşarlığı, Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü aracılığıyla bankalara lisans verme, gözetim ve denetleme görevlerini bankaların hesaplarına ve Bankalar Yeminli Murakıpları’nın raporlarına dayanarak yapmaktaydı. Bankalar Yeminli Murakıpları ise; bankaları yeniden denetleyerek hukuka uygunluklarını ve performanslarını incelemekte ve raporlar hazırlamakla görevliydi. Bankaların durumunun kötüye gittiğinin anlaşılması üzerine bankalar Hazine’nin gözetimine alınmakta ve gerekli önlemler Hazine tarafından alınmaktaydı.

Ancak bankacılık sektöründe ortaya çıkan sorunların çözümünde siyasi baskılardan uzak ve uygun önlemlerin alınmadığı yönündeki düşünceler uzun süren tartışmalar yaşanmasına sebep olmuştur. Bankaların bu mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla yönelik olarak 4389 sayılı Kanun ile BDDK kurulmuş ve sektöre yönelik tüm yetkiler bu çatı altında birleştirilmiştir.

Bankacılığı uluslararası standartlarda bir yapıya kavuşturmak amacıyla yönelik olarak, 23.06.1999 tarihinde, 4389 sayılı Bankalar Kanunu ve bu kanunda yapılan değişiklikleri kapsayan 4491 ve 4672 sayılı kanunlar yürürlüğe girmiştir. 4491 ve 4672 sayılı Kanunlarla değişikliğe uğrayan 4389 sayılı Bankalar Kanunu, bankaların denetiminde reform olarak kabul edilebilecek düzenlemeler içermekte ve önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu Kanun ile bankaların kuruluşu, yönetimi ve denetimi, gerek uygulamada karşılaşılan sorunlar, gerekse uluslararası alanda meydana gelen gelişmeler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Böylece bankacılık mevzuatı, Avrupa Birliği’nin bankacılık ile ilgili düzenlemelerine ve uluslararası standartlara büyük ölçüde uyumlu hale getirilmiştir (Erdal, 2002).

BDDK’nın temel misyonu; bankaların ve özel finans kurumlarının piyasa disiplini içerisinde sağlıklı, etkin ve dünya ölçeğinde rekabet edebilir bir yapıda işleyişi için uygun ortamı yaratmak ve bu sayede ülkenin uzun vadeli ekonomik büyümesine ve istikrarına katkıda bulunmaktır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu üstlendiği söz konusu misyonu yerine getirmek için gerekli düzenleyici ve denetleyici çerçeveyi yaratacak, uygulayacak ve geliştirecektir. Bu bağlamda Kurumun temel hedeflerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Sektörün etkinliğini ve rekabet kabiliyetini artırmak,
- Sektöre güveni kalıcı kılmak,
- Sektörün ekonomi üzerinde yaratabileceği zararları asgariye indirmek,
- Sektörün dayanıklılığını geliştirmek,
- Tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumaktır.

4 AB Ülkeleri ve Türkiye Karşılaştırması

Avrupa Birliği'nde finansal gözetim ve denetim ulusal çerçevede ve Euro bölgesinde Avrupa Merkez Bankası (ECB) alt koordinatörlüğünde gerçekleştirilmektedir. Birlik ülkelerinin farklı regülasyon uygulamaları ve sermaye piyasalarındaki gelişmişlik düzeyindeki farklılıklar birliğin Parasal Birlikteliği açısından çeşitli sorunlar meydana getirmektedir. Birliğe üye ülkelerde regülasyon uygulamaları, merkez bankaları regülasyon birimleri ya da her ikisinin ortaklaşa düzenlemelerinden oluşmaktadır. Finansal regülasyon uygulamasında İtalya'da Merkez Bankası esas düzenleme otoritesi olarak benimsenirken, Almanya ve Fransa'da ise bağımsız regülasyon birimleriyle yönlendirilmektedir (Taşar, 2009).

Avrupa Birliği'nde düzenlemeyi yapacak en uygun kurumsal yapının belirlenmesi tartışma konusu olmuştur. Merkez Bankalarının "lender of last resort (LOLR) fonksiyonu regülasyon görevinin merkez bankalarına ait olma noktasında sağlam bir gerekçe oluştururken görev sınırlarını belirgin bir şekilde tespit edilmesini zorunlu hale getirmektedir. Görev sınırlarının belirlenmesindeki zorluklar ve bankacılık krizleri, piyasa yapısını çok iyi bilen, muhtemel gelişmeleri öngörebilecek uzmanlık sahibi özel regülatör birimlerini vazgeçilmez bir statüye kavuşturmuştur.

Almanya, Fransa ve İtalya'da, kamu bankacılığı açısından Birlik içerisindeki önemli örneklerdir. Alman bankacılık sisteminde, kamu bankaları ticari bankacılık ve konut sektörü başta olmak üzere sübvans edilen belirli sektörlerde işlevlerini yerine getirmekte, kamu bankaları kapsamına; tasarruf bankaları, belediye bankaları ve federal devlet bankerleri girmektedir. Fransa'da kamu bankacılığı uygulaması, sosyalist hükümetlerin ekonomi politikalarına dayanmakta, İtalya'da ise kamu bankacılığı sermaye paylarının ya tamamı ya da çoğunluğu devlete ait olan bankalar olmak üzere iki farklı grup oluşturmaktadır (Tunay, 1998).

Türkiye'nin bankacılık sektöründeki aktif yoğunlaşması, Almanya, Fransa ve İtalya gibi gelişmiş ülkelere daha yüksek bir seviyededir. Küresel finansal kriz benzeri bir süreci 2001 Ekonomik Krizi'yle yaşayan Türkiye; bankacılık düzenlemeleri yönünden küresel ölçekte bir örnek oluşturmaktadır. 2001 Krizi sonrasında oluşturulan regülasyon otoritesi BDDK uygulamaları; Türkiye'de Küresel Kriz'in en azından finansal olarak yaşanmasını büyük ölçüde engellemiş, iflas ve kapanma düzeyinde bir bankacılık krizi yaşanmamıştır (Taşar, 2009).

5 Sonuç

Düzenleyici devlette, devletin düzenleyici rolü genişlerken devletin doğrudan üretimde yer alması ve işveren ve mülkiyet sahibi olması gerilemektedir. Bu anlamda devlet; ekonomik faaliyetleri yeniden düzenleyen stratejik bir öneme kavuşurken aynı zamanda rekabet gücünü koruyan, rekabeti düzenleyen ve piyasanın işleyişini tehlikeye düşürecek risklerin oluşmasını da engellemeye çalışan bir hal almıştır. Düzenleyici devlet anlayışı ile devlet hizmet sağlayıcı özelliğini bırakarak hizmeti gördüren bir konuma geçmektedir.

Bu yeni anlayış ile birlikte devlet, Neoliberal bir anlayış doğrultusunda piyasa lehine düzenleyici karakteri ile ön plana çıkmaya başlamıştır. Düzenleyici devlet, gücünü bağımsız düzenleyici kurumlarından alır. Düzenleyici devleti işlevsel kılmak amacıyla bu kurumların kurulmasında büyük fayda bulunmaktadır.

Özellikle ekonomik istikrarın sağlanmasında ve bu istikrarın sürdürülebilmesinde bağımsız kurumlara büyük rol düşmektedir. Çünkü bilindiği üzere bir ekonomide arzu edilmeyen en önemli husus ekonomik krizin meydana gelmesidir. Düzenleyici kurumlar, ekonomide özellikle de finans kaynaklı bir kriziz meydana gelmesini engelleyecek riskleri ortadan kaldırma konusunda büyük sorumluluk sahibidirler.

Ülke ekonomilerinde kıt olan kaynaklar nedeniyle finansal piyasaların kullanımı ulusal kalkınmayı gerçekleştirecek projeler noktasında büyük öneme sahiptir. Bu nedenle birçok ülke finansal piyasaların serbestleşmesi hareketlerine yönelmiş ve finansal piyasalarda piyasa ekonomisinin kendine has kurallarını oluşturmak için çaba sarf etmişlerdir. Finansal piyasaların yapısından kaynaklanan piyasa aksaklıkları nedeniyle, bu piyasalarda tam rekabetin oluşması için kamu müdahalesinin varlığı inkar edilmemiştir.

Bankacılık piyasasının düzenlenmesi hem finansal sistemin hem de ekonominin işleyişinin düzgün olması açısından önemlidir. Bankalar ekonomik büyümenin finansmanında tasarrufların toplanması açısından önemli rol oynarlar. Bir sektörün etkinliğinde ve gelişmesinde rekabet önemli iken, bankacılık sektöründe düzenleme rekabet ile yer değiştirmiştir. Bankacılık düzenlemeleri, haksız rekabeti ortadan kaldırarak, rekabetin tesis edilmesi veya rekabete uygun bir ortamın yaratılmasıdır denilebilir.

Kaynakça

- ACAR, Özgür; TULAY Burçak, “Bankacılık Gözetim ve Denetiminde Seçilmiş Ülke Uygulamaları”, *Active Dergisi*, Ağustos-Eylül 2000.
- ALP, Ali; **Finansın Uluslararasılaşması, Finansal Krizler, Çözüm Önerileri ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme**, Yapı Kredi Yayınları, Yayın No: 1337, İstanbul, 2000.
- BALAK, Deniz; SEYMEN, Dilek; **AB’ye Uyum Sürecinde Gümrük Birliği’nin Türk Bankacılık Sistemi Üzerindeki Muhtemel Etkileri**, TBB Yayınları, 1996.
- BDDK; **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı Gelişme Raporu (V)**, Kasım, 2002,
- BDDK; **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı**, 15 Mayıs 2001
- BROWNBIDGE, Martin; KIRKPATRICK, Colin; “Financial Sector Regulation: The Lessons of The Asian Crisis”, Working Paper Series, Paper No. 2, *Institute for Development Policy and Management*, University of Manchester 1999.
- EDEY, Malcom; HVIDING, Ketil; “An Assessment of Financial Reform in OECD Counties”, *OECD Economic Studies*, No: 25, 1995,II.
- ER Selami, **Devletin Bankacılık Sektöründeki Düzenleyici ve Denetleyici Görevi ve Türkiye Uygulaması**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Bilim Dalı Mali İktisat Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2007.
- ERDAL Bahar, “Basel-Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetime İlişkin Temel Prensiplere Türk Bankalar Kanunu’nun Uyumu”, *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 2002, Ankara.
- ERDÖNMEZ ATAMAN Pelin, TULAY Burçak, “Avrupa Birliği’ne Üye Ülkelerin Bankacılık Sistemleri”, <<http://www.fakulteli.net/showthread.php?t=5064>>, (13.03.2014).
- FRANCIS John G., “The Politics of Regulation: A Comparative Perspectives”, Blackwell Pub., Cambridge:1993.
- GOWLAND David, “The Regulation of Financial Markets In The 1990’s”, Edward Elgar Publishing Limited, Hants;1990;39.
- GROTE Rainer, “The liberalisation of financial markets: the regulatory response in Germany”, *The Regulation International Financial Markets*, ed. Rainer Grote, Thilo Marauhn, Cambridge, 2006, ss. 75-95.
- GÜÇLÜ Hakan, **Fransa Bankacılık Sistemi**, 2006, <http://www.hakanguclu.com/calismalar/Fransa_Bankacilik_Sistemi.pdf > (25.03.2014)
- Hakan Baştürk, **Finansal Piyasalarda Düzenleyici Otoritelerin Yapılanmaları**, Sermaye Piyasası Kurulu, Araştırma Raporu, 1999, Ankara. s.6.
- HERRING Richard, SANTOMERO Anthony, “What is Optimal Financial Regulation?”, *Wharton Financial Institutions Center Working Paper Series*, No: 95-08, 1995.
- KANE Edward J., “Using Deferred Compensation to Strengthen The Ethics of Financial Regulation”, *National Bureau of Economic Research NBER Working Paper*, No:8399, 2001.
- KOÇ Özgür Emre, **Devletin Finansal Alanda Düzenleyici Rolü: Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu Örneği**, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Manisa, 2013.
- LLEWELLYN David, “A Regulatory Regime for Financial Stability”, Working Paper, 48, Oesterreichische Nationalbank, July 27 2001.
- NIETO Maria J, “Reflections on Regulatory Approach to E-Finance”, *A New Perspective And Challenges*, BIS Papers No. 7, 90-97. 2001.
- TİRYAKİ Göksel, **Finansal İstikrar ve Bankacılık Düzenlemeleri (1990-2010 Türkiye Tecrübesi)**, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, İstanbul, 2012.
- TAŞAR Okan M., “Finansal Regülasyonlar ve Küresel Kriz Sürecinde Türk Dünyası Bankacılık Sistemlerinin Yeniden Yapılandırılması”, *Journal Of Azerbaijani Studies*, 2009, ss. 147-186.
- TUNAY K.Batu, UZUNER Mustafa, **Kamu Bankalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Yeri ve Etkileri**, Vildan Serin (Ed.), **İktisat Politikası**, İstanbul, Alfa Yayınları, 1998.
- TÜĞEN Kamil, **Devlet Bütçesi**, Bassaray Matbaası, İzmir, 2006.
- TÜŞİAD, **Bağımsız Düzenleyici Kurumlar ve Türkiye Uygulaması**, Aralık, 2002, İstanbul.
- ULUSOY Ali, **Bağımsız İdari Otoriteler**, Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları, 2003.
- UYANIK Cahit, “Üst Kurullar Bir Moda mı?”, *Standart Dergisi*, Yıl. 41, Sayı. 492, Aralık, ss. 8-11, 2002.
- YAY Turan, GÜRKAN YAY Gülsün, YILMAZ Ensar, “Finansal Krizler, Finansal Regülasyon ve Türkiye, ”*İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Mart 2004.